

Z Archiwum Muzeów w Chełmnie nad Nerem i w Żabikowie

Beata Buchwald

nauczyciel historii w Szkole Podstawowej nr 2 w Mosinie

Temat zajęć: **Dawid i jego wojenna historia.**

O godności człowieka w czasie wojny

Spis treści

<i>Poziom edukacyjny</i>	3
<i>Czas trwania zajęć</i>	3
<i>Odniesienie do podstawy programowej</i>	3
<i>Cele kształcenia – wymagania ogólne</i>	3
<i>Treści nauczania – wymagania szczegółowe</i>	3
<i>Cele edukacyjne</i>	4
<i>ogólne</i>	4
<i>szczegółowe</i>	4
<i>Metody dydaktyczne</i>	4
<i>Środki dydaktyczne</i>	4
<i>teksty źródłowe</i>	4
<i>fotografie</i>	4
<i>Przebieg zajęć</i>	5
<i>I. Wprowadzenie</i>	5
<i>II. Rozwinięcie</i>	6
<i>III. Podsumowanie</i>	6
<i>Zadanie domowe</i>	6
<i>Uwagi do realizacji</i>	6
<i>Załączniki</i>	8
<i>Załącznik nr 1</i>	8

Poziom edukacyjny

szkoła podstawowa, klasa VIII, wiedza o społeczeństwie

Czas trwania zajęć

45 minut

Odniesienie do podstawy programowej

Cele kształcenia – wymagania ogólne

- I. Wiedza i rozumienie. Uczeń:
 5. ma podstawową wiedzę na temat praw człowieka, środków masowego przekazu oraz wybranych spraw międzynarodowych;
 6. wykorzystuje swą wiedzę do interpretacji wydarzeń życia społecznego, w tym publicznego.
- II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. Uczeń:
 2. wykorzystuje informacje do tworzenia własnej wypowiedzi na temat wydarzeń z życia społecznego, w tym publicznego.
- III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. Uczeń:
 3. wyjaśnia związek między godnością a prawami, które mu przysługują;
 4. przedstawia własne prawa i obowiązki;

4. rozpoznaje przypadki łamania praw w swoim otoczeniu;
 5. argumentuje zasadność postaw obywatelskich – m.in. odpowiedzialności, troski o dobro wspólne i tolerancji;
- IV. Komunikowanie i współdziałanie. Uczeń:
1. komunikuje się w sprawach życia społecznego, w tym publicznego, oraz dyskutuje i przedstawia własne argumenty w wybranych sprawach tego typu;
 2. współpracuje z innymi – dzieli się zadaniami i wywiązuje się z nich;

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

- IV. Prawa człowieka. Uczeń:
1. uzasadnia, że godność człowieka jest podstawą różnych systemów moralnych; wyjaśnia, że jest ona źródłem powszechnych, przyrodzonych, nienaruszalnych i niezbywalnych wolności i praw człowieka; analizuje sformułowania preambuły Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka;
 6. wykazuje, że prawa człowieka muszą być chronione; wyjaśnia rolę rzecznika praw obywatelskich i podaje przykłady jego działań;
 7. przedstawia przykłady działań organizacji pozarządowych na rzecz ochrony praw człowieka; uzasadnia potrzebę przeciwstawiania się zjawiskom braku tolerancji wobec różnych mniejszości.

Cele edukacyjne

ogólne

- poznanie, poprzez wojenną historię Dawida Sierakowiaka, do czego może prowadzić brak szacunku wobec drugiego człowieka i naruszanie jego godności;

szczegółowe

uczeń

- doskonalili umiejętności pracy ze źródłem ikonograficznym (fotografie archiwalne) oraz źródłem pisany (dziennik z czasów wojny);
- doskonalili umiejętności wypowiedzenia się na dany temat, formułowania argumentów, zabierania głosu w dyskusji;
- wie, jakie ważne zapisy chroniące prawa człowieka zawiera Powszechna Deklaracja Praw Człowieka;
- wie, jak należy postępować wobec drugiego człowieka, aby nie naruszać jego praw;
- zna wartości, które gwarantują przestrzeganie praw człowieka;
- ma świadomość, że wojna jest tym czasem, w którym nagminnie łamane są prawa człowieka;
- zdaje sobie sprawę, że pokój i wolność nie są dane ludziom na zawsze i że również od nas zależy to, w jakim świecie będziemy żyli.

Metody dydaktyczne

- storytelling;
- praca ze źródłem pisanym typu narracyjnego oraz źródłami ikonograficznymi;
- dyskusja.

Środki dydaktyczne

- zdjęcie Dawida Sierakowiaka <https://www.empik.com/dziennik-piec-zeszytow-z-lodzkiego-getta-sierakowiak-dawid,p1105220696,ksiazka-p> [materiał dodatkowy nr 1];
- <https://sztetl.org.pl/pl/biogramy/5241-sierakowiak-dawid> [materiał dodatkowy nr 2];

teksty źródłowe

- Dawid Sierakowiak, *Dziennik* (fragmenty) [tekst źródłowy nr 27].

fotografie

- Brama getta Konstancja w Kutnie, 1940–1942. Ze zbiorów Instytutu Yad Vashem w Jerozolimie [fotografia nr 7];
- Mieszkańcy getta Konstancja w Kutnie, 1940–1942. Ze zbiorów Instytutu Yad Vashem w Jerozolimie [fotografia nr 8];
- Mieszkańcy getta w Żychlinie, 1940–1942. Ze zbiorów Instytutu Yad Vashem w Jerozolimie [fotografia nr 9];
- Resort metalowy w Litzmannstadt Getto. Ze zbiorów Archiwum Państwowego w Łodzi [fotografia nr 10];

- Wysiedleńcy zmierzający w kierunku stacji Radegast, czerwiec – lipiec 1944 r. Ze zbiorów Archiwum Państwowego w Łodzi [fotografia nr 20];
- Żydzi na „drodze śmierci” do ośrodka zagłady Kulmhof w Chełmnie nad Nerem, na stacji kolejki wąskotorowej w Powierciu, 1942 r. Ze zbiorów Instytutu Pamięci Narodowej w Warszawie [fotografia nr 21].

Przebieg zajęć

I. Wprowadzenie

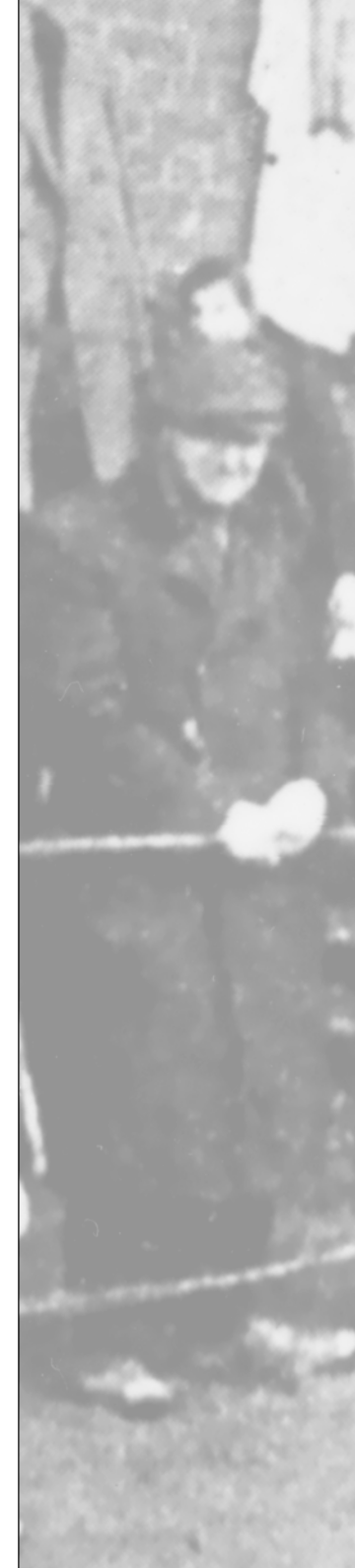
1. Nauczyciel wyświetla na tablicy interaktywnej lub zapisuje na tablicy artykuł pierwszy *Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka*:

Wszyscy ludzie rodzą się wolni i równi pod względem swej godności i swych praw. Są oni obdarzeni rozumem i sumieniem i powinni postępować wobec innych w duchu braterstwa.

Nauczyciel prosi uczniów, aby przypomnieli, z jakiego dokumentu pochodzi cytowany zapis oraz czas uchwalenia dokumentu. Następnie pyta, dlaczego ten dokument został uchwalony krótko po II wojnie światowej. Odpowiedzi uczniów prowadzące do wniosku, że II wojna światowa była czasem łamania praw człowieka, braku humanitaryzmu i stąd zaistniała potrzeba spisania praw człowieka w dokumencie o powszechnym charakterze.

Nauczyciel pokazuje uczniom fotografie z gett na terenie Kraju Warty i prosi o krótkie informacje dotyczące przekazu płynącego z fotografii, np. przeludnienie gett, izolacja ludności żydowskiej, oznaczenie Żydów gwiazdą Dawida, praca dzieci przy maszynach, brak nadziei.

Nauczyciel przedstawia uczniom cel lekcji: poznanie, na przykładzie historii Dawida Sierakowiaka, waszego rówieśnika z czasów wojny, jak wojna zmieniła życie nastolatka i co działo się z ludzką godnością w czasie wojny.

II. Rozwinięcie

Nauczyciel prosi uczniów o uważne wysłuchanie historii Dawida Sierakowiaka, następnie metodą storytellingu opowiada uczniom jego historię w oparciu o biogram zamieszczony na stronie <https://sztetl.org.pl/pl/biogramy/5241-sierakowiak-dawid> [materiał pomocniczy nr 2]. Opowieść jest wzbogacona fragmentami *Dziennika* Dawida Sierakowiaka [tekst źródłowy nr 27], które wskazany uczeń odczytuje na głos. Na ekranie/tablicy multimedialnej jest widoczne zdjęcie Dawida [materiał pomocniczy nr 1]. Następnie nauczyciel zadaje uczniom pytania [załącznik nr 1]. W tym samym czasie chętny uczeń zapisuje wokół zdjęcia Dawida hasłowo informacje, np. 15 latek, interesował się literaturą, często był głodny, zarabiał na rodzinę.

III. Podsumowanie

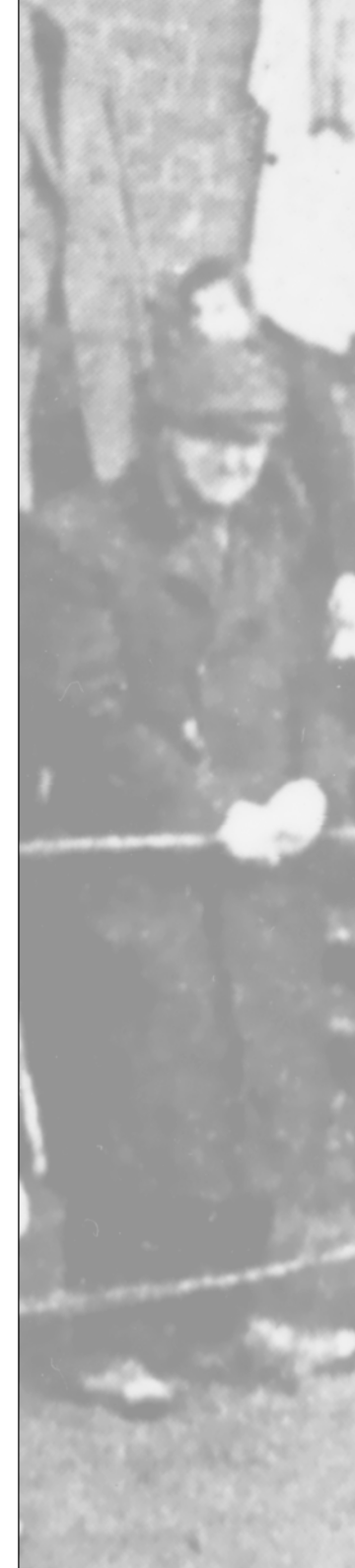
Nauczyciel poleca uczniom zapis do zeszytu zdania i jego uzupełnienie: Nasze prawa będą przestrzegane, gdy będziemy dbać o takie wartości/postawy jak: ... Odpowiedzi uczniów są przyczynkiem do dyskusji na temat praw człowieka i tego, co je gwarantuje, a co powoduje ich łamanie. Dyskusja prowadzi do wniosku, że od nas wszystkich zależy to, w jakim żyjemy świecie, od naszych indywidualnych i zbiorowych wyborów i decyzji. Uczniowie wskazują, że należy dbać o wolność, pokój i szanować drugiego człowieka, aby nie powtórzyła się historia Dawida.

Zadanie domowe

Przygotuj plakat w formie kolażu, na którym zamieścisz zdjęcia pokazujące sytuacje, w których dzisiaj dochodzi do łamania praw człowieka. Zadbaj o estetykę pracy i o odpowiedni przekaz, tak aby oglądający twój plakat poczynili refleksję na temat praw człowieka w otaczającym nas świecie. W oparciu o dzisiejszą lekcję nadaj tytuł swojej pracy.

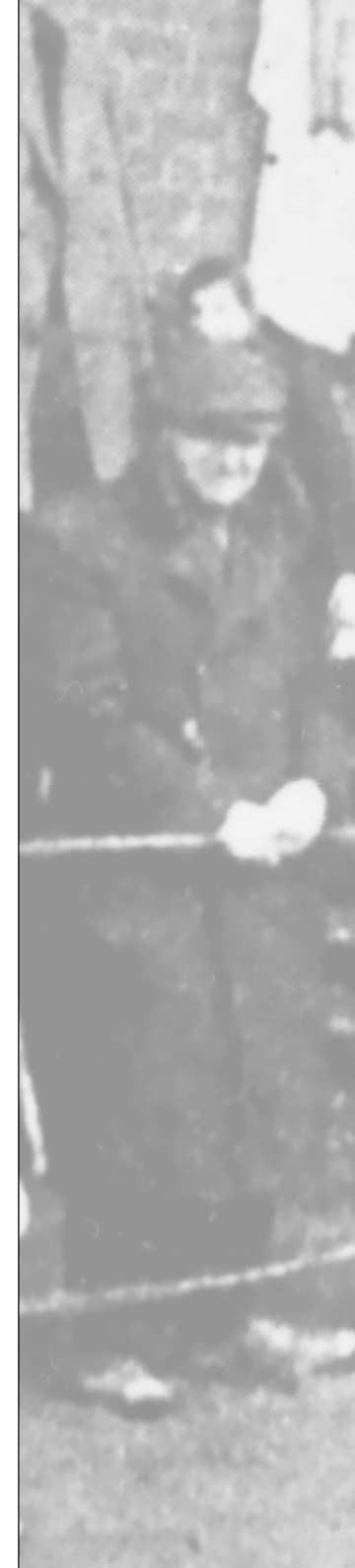
Uwagi do realizacji

- Holokaust jest nie tylko ważnym tematem omawianym na lekcjach historii, ale również na lekcjach wiedzy o społeczeństwie, gdzie może być pretekstem do poruszenia tematów związanych z prawami człowieka oraz dyskusji na temat wartości, relacji międzyludzkich, postaw tolerancji, otwartości oraz naszych wyborów i ich konsekwencji. Nauczanie o Holokauście ma nie tylko uświadomić uczniom, że wiele mechanizmów czy zachowań, które doprowadziły do

zagłady, jest obecnych także we współczesnym świecie, np. ksenofobia, nietolerancja, brak szacunku wobec drugiego człowieka, łamanie praw człowieka, ale również doprowadzić do przekonania, że niezwykle ważne są takie postawy i wartości, jak np. dobro, prawda, wolność, odpowiedzialność, tolerancja, demokracja, które są gwarantem naszych praw.

- Tekstem, wokół którego koncentruje się praca na lekcji, jest fragment źródła narracyjnego, źródła stworzonego przez świadka zagłady. Analiza fragmentów *Dziennika* Dawida Sierakowiaka jest dla ucznia okazją do poznania historii swojego rówieśnika z czasów wojny i dostrzeżenia różnic w postrzeganiu praw człowieka i jego wolności w czasie pokoju oraz w czasie wojny.
- Opowieść nauczyciela połączona z odczytaniem na głos fragmentów *Dziennika* ma stworzyć w klasie atmosferę zadumy i refleksji na temat tego, jak wojna może zmienić życie nastolatka i co dzieje się wówczas z jego godnością, planami, marzeniami.
- Wojenna historia Dawida stanowi pretekst do krótkiej dyskusji na temat praw człowieka we współczesnym świecie. Zadanie domowe jest kontynuacją tego wątku i poprzez sięgnięcie ucznia do różnych źródeł wiedzy ma mu uzmysłowić, że we współczesnym świecie dochodzi również do łamania praw człowieka. Zadanie domowe będzie dla ucznia również próbą odpowiedzi na pytanie, czy ludzie wyciągnęli naukę nie tylko z doświadczeń zagłady, ale i wojny.
- Ważne jest, aby zaproponowaną lekcję przeprowadzić po tematach dotyczących praw człowieka, wówczas uczeń będzie mógł skorzystać z wcześniej nabytej wiedzy, szczególnie podczas dyskusji.

Załączniki

Załącznik nr 1

Materiał pomocniczy nr 1

1. Ile lat miał Dawid w momencie wybuchu wojny?
2. W którym getcie przebywał?
3. Czym Dawid zajmował się w getcie?
4. O czym myślał najczęściej?
5. Jakie miał pasje, zainteresowania?
6. Czy mógł rozwijać swoje zainteresowania?
7. Z jakimi problemami borykali się mieszkańcy getta?
8. Dlaczego bał się powrotu zwierzęcego egoizmu u ojca?
9. Jakie emocje, uczucia towarzyszyły tobie, gdy słuchałeś wojennej historii Dawida?
10. Gdybyś mógł dzisiaj przekazać Dawidowi, swojemu rówieśnikowi z czasów wojny jedną informację, jaka to byłaby informacja?